

بررسی میزان اعتماد اجتماعی و پایداری نسبت به تمایل مشارکت اجتماعی شهروندان شهر کاشان

دکتر محسن نیازی^۱، دکتر زین‌العابدین خدمتی^۲، فاطمه خوش‌بیانی^۳

چکیده

مشارکت اجتماعی عنصری کلیدی در توسعه شهری است و اعتماد اجتماعی و پایداری از مهمترین عواملی‌اند که بستر مشارکت اجتماعی را فراهم می‌کنند. این پژوهش با هدف ارزیابی تأثیر اعتماد اجتماعی و پایداری به تمایل مشارکت اجتماعی شهروندان شهر کاشان صورت پذیرفته است. جامعه آماری این پژوهش شهروندان شهر کاشان است. روش این پژوهش روش پیمایشی و ابزار گردآوری اطلاعات ۳ پرسشنامه استاندارد بوده و حجم نمونه با استفاده از نرم‌افزار نمونه‌گیری SPSS SAMPLE POWER برابر با ۱۸۷ نفر برآورد شده است، شیوه نمونه‌گیری در این پژوهش نمونه‌گیری در دسترس است و ابزار تجزیه و تحلیل اطلاعات داده‌های این پژوهش نرم‌افزار آماری SPSS و نرم‌افزار مدلسازی AMOS است. با توجه به یافته‌های این پژوهش ۲۲ درصد از عامل تمایل به مشارکت اجتماعی مربوط به متغیر اعتماد اجتماعی است. بنابراین اعتماد اجتماعی بر تمایل به مشارکت اجتماعی تأثیرگذار است و می‌توان تمایل به مشارکت اجتماعی را بر اساس اعتماد اجتماعی در جامعه آماری پیش‌بینی نمود. ۱۵ درصد واریانس متغیر وابسته (تمایل به مشارکت اجتماعی) توسط متغیر مستقل

niiazim@kashanu.ac.ir

۱-استاد گروه علوم اجتماعی دانشگاه کاشان (نویسنده مسؤول)

z_khedmatibedgoli@yahoo.com

۲-دکتری روابط بین‌الملل دانشگاه گیلان

f.khoshbayani@gmail.com

۳-کارشناس ارشد علوم اجتماعی دانشگاه کاشان

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۳/۲۲

تاریخ وصول: ۱۴۰۰/۱۲/۱۱

(پایداری) تبیین شده است؛ به عبارت ساده‌تر ۱۵ درصد از عامل تمایل به مشارکت اجتماعی مربوط به متغیر پایداری است؛ پس پایداری بر تمایل به مشارکت اجتماعی تأثیرگذار است و می‌توان تمایل به مشارکت اجتماعی را بر اساس پایداری در جامعه آماری پیش‌بینی نمود. نتایج آزمون تی نشان داد که وضعیت اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی در بین شهروندان شهر کاشان متوسط و در حد مطلوب و وضعیت پایداری در بین شهروندان شهر کاشان در حد نامطلوب و ضعیف است.

واژه‌های کلیدی

اعتماد اجتماعی، پایداری، تمایل به مشارکت اجتماعی.

طرح مسأله

شهرنشینی سریع از بزرگ‌ترین چالش‌های قرن حاضر محسوب شده و مشکلات پیچیده‌ای را خصوصاً برای کشورهای در حال توسعه به وجود آورده است؛ بنابراین برای دستیابی به توسعه موزون متعادل و پایدار شهری، استفاده از ظرفیت‌های کالبدی اقتصادی و اجتماعی موجود در محدوده قانونی شهرها و تعادل‌بخشی به استقرار جمعیت و جلوگیری از گسترش بی‌رویه شهرها، توسعه درونی و همچنین فراهم کردن امکان زندگی سالم، ایمن و استاندارد برای بخش قابل‌توجهی از جمعیت شهری اجتناب‌ناپذیر است که باید سعی کرد، عوامل مؤثر بر توسعه پایدار شهری را شناسایی کرد (درویشی و همکاران، ۱۳۹۹ : ۲۰۲). از ابتدای قرن بیست و یکم، نگاه توسعه پایدار صرفاً توجه به ابعاد زیست - محیطی و یا اقتصادی نیست، بلکه مباحث اجتماعی در پیچه جدیدی را در رسیدن به توسعه پایدار برای ما گشوده است. استراتژی توسعه شهری به عنوان جدیدترین رویکرد در برنامه‌ریزی شهری و برنامه‌ای با ماهیت راهبردی است که تدوین آن بر پایه چشم‌اندازسازی مشارکتی صورت می‌پذیرد؛ در واقع، فرایندی مشارکتی است که همه بهره‌وران شهری از همه اعضای جامعه را در بر می‌گیرد (سی دی اس^۱، ۲۰۰۶).

۱) استراتژی، شامل فرایندی است که ائتلاف گسترده‌ای از مدیران محلی را برای تقویت برنامه‌ها و استراتژی‌های شهر و بررسی موانع و امکانات آن به کار می‌گیرد (بانک جهانی، ۲۰۰۶: ۱۰۲)؛ بنابراین با تکیه بر سرمایه‌های درون جامعه شهری و حل مسائل و مشکلات آن به شیوه‌ای سیستمی و ۱) استراتژی، شامل فرایندی است که ائتلاف گسترده‌ای از مدیران محلی را برای تقویت برنامه‌ها و استراتژی‌های شهر و بررسی موانع و امکانات آن به کار می‌گیرد (بانک جهانی، ۲۰۰۶: ۱۰۲)؛ بنابراین با تکیه بر سرمایه‌های درون جامعه شهری و حل مسائل و مشکلات آن به شیوه‌ای سیستمی و سلسله‌مراتبی می‌پردازد (مرکز مطالعات، توسعه شهری، ۲۰۰۱: ۱۲). تمرکز اصلی استراتژی توسعه شهری بر تقویت اقتصاد رقابت‌پذیر است اما در عین حال جنبه‌های زیست‌محیطی، مالی، زیرساخت‌ها، ساختار شهری و کاهش فقر را پوشش داده است. بنا بر مطالعات سازمان ائتلاف شهرها، راهبرد توسعه شهری و چهار اصل اساسی زیر که بیانگر پایداری شهرهاست بنا شده است: الف: حاکمیت و مدیریت خوب: روایی خوب راهکارها، فرایندها و نهادهایی را شامل می‌شود که از طریق آنها شهروندان و گروه‌ها بتوانند به منافع و حقوق قانونی و نیز انجام تعهدات خود دست یابند. ب: بانک‌پذیری شهرهایی که سیستم مالی شهری کارآمد در استفاده از منابع درآمدی و هزینه‌ای خود دارند. ج: رقابت‌پذیری: شهر باید دارای رشد اشتغال درآمد، سرمایه‌گذاری و همچنین اقتصاد همه‌جانبه باشد. لازمه توسعه کارآمدی شهری، فراهم آوردن شرایط مناسب برای افزایش بهره‌وری افراد و مؤسسات است: د: قابلیت زندگی: شهری قابل زندگی است که در آن، همه سکنه فرصت‌های برابر برای مشارکت و بهره‌مندی از زندگی اقتصادی و سیاسی شهر داشته باشند (بانک توسعه آسیایی، ۲۰۰۴: ۶). پایداری اجتماعی یک جزء اساسی از توسعه پایدار مورد توجه ویژه سیاستمداران و برنامه‌ریزان است. از آنجا که در فرایند برنامه‌ریزی شهری، توجه به مباحث اجتماعی اجتناب‌ناپذیر و جزء جدایی‌ناپذیر

-
1. World Bank
 2. World Bank
 3. Center for urban Development, studies,
 4. Bank Asian Developmen

طرح‌های شهری محسوب می‌شود (نسترن و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۵۶)، یکی از ابعاد مهم توسعه پایدار همانا پایداری اجتماعی است که به دلیل ماهیت خود کمتر مورد توجه محققان قرار گرفته است.

در دهه گذشته، روند صنعتی سرعت گرفته، سطح زیرساختی به‌طور قابل‌توجهی بهبود و توسعه اجتماعی به نتایج قابل‌توجهی دست یافته است؛ اما در حالی که دستاوردها ساخته شده‌اند، خطرات پایداری اجتماعی مرتبط با اجرای این پروژه‌های بزرگ اغلب نادیده گرفته شده است (زئو و یو^۱، ۲۰۲۱: ۸۰). پایداری اجتماعی شامل انجام تحلیل و ارزیابی اجتماعی است که شناسایی فرصت‌های اجتماعی و همچنین کاهش تأثیر و سرمایه اجتماعی^۲ یکی از مفاهیم جالب توجه در حوزه علوم اجتماعی است که ابعاد متعددی دارد. از نظر پیر بوردیو^۳، خطرات اجتماعی را مقدر می‌سازد (یو و لینگ^۴، ۲۰۲۰: ۱۰۰). سرمایه اجتماعی، کنش جمعی و ارتباط میان افراد جامعه را ترویج می‌کند. کلمن^۵ نیز این نوع سرمایه را منبعی می‌داند که افراد و گروه‌ها می‌توانند آن را از طریق پیوند با یکدیگر و با توجه به میزان و شدت ارتباطات خود به دست آورند (Coleman, 1998: ۱۵۸) مشارکت به معنای همکاری، نخستین رفتار اجتماعی است که از انسان سرزده است و در معنای بسیط خود، از مباحث مربوط به دموکراسی است که برخی سابقه آن را به نظام‌های سیاسی یونان باستان می‌رسانند. در دوران جدید هم به خصوص از عصر روشنگری به بعد، مباحث نو در این زمینه اهمیت روزافزونی یافته است تا جایی که جامعه مدنی تعریف می‌شود. (ظهیری نیا و همکاران ۱۳۹۵: ۸۷). اعتماد و مشارکت در تعامل با دیگران معنا می‌یابد؛ شرایطی می‌تواند برای افراد تهدید محسوب شود که نتیجه آن نداشتن مشارکت و بی‌اعتمادی است. افراد به دلیل ترس، دست به خودسانسوری می‌زنند؛ یعنی در شرایطی که در جامعه به ثبات جایگاه

-
1. Zhou & Xu
 2. Social capital
 3. Pierre Bourdieu
 4. Yu & Liang
 5. Coleman

خود اعتماد ندارند خودسانسوری می کنند (افشانی و همکاران، ۱۳۹۸: ۸).

تاکنون دامنه گسترده‌ای از مفاهیم درباره پایداری اجتماعی همچون سرمایه، اجتماعی، اجتماعات پایدار، تاب‌آوری اجتماعی، توسعه اجتماعی، ظرفیت اجتماعی و رفاه و محرومیت اجتماعی صورت گرفته است (بارلون و همکاران، ۲۰۰۲: ۳۸). یکی از جنبه‌های مهم روابط انسانی اعتماد اجتماعی است که زمینه را برای ایجاد ارتباط و همکاری میان اعضای جامعه فراهم می‌کند؛ از این رو اعتماد اجتماعی همواره از اهمیت زیادی برخوردار بوده است. در جوامع مدرن ایجاد تغییرات گسترده در شیوه ساماندهی اجتماعی، تقسیم کار گسترده، افزایش فاصله زمانی و مکانی روابط و افزایش عدم تعین در حیات اجتماعی موجب شده است که اعتماد اجتماعی به‌ویژه دو بعد اعتماد تعمیم‌یافته و نهادی آن بیش از پیش اهمیت و ضرورت پیدا کند (خلیلی اردکانی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۱۳). بدون اعتماد چرخش مبادلات اجتماعی و اقتصادی بسیار هزینه‌بر می‌گردد (ملکی و همکاران، ۱۳۹۵: ۹۰). تجربه زیسته نشان می‌دهد که شهر کاشان شهری سنتی و مذهبی است، اکثر مردم بومی در بافت سنتی زندگی می‌کنند و همچنین به دلیل شناخت از اصل و نسب همشهریان، ارتباط مطلوبی با همدیگر دارند و همین مسأله باعث شده اطمینان بیشتری نسبت به هم داشته باشند و در مواقع حساس به صورت داوطلبانه یکدیگر را یاری کنند و این مسائل باعث به وجود آمدن همگرایی اجتماعی قوی بین شهروندان شده است. با توجه به نتایج آماری و مشاهده مشارکت‌ها، تمایل شهروندان نسبت به شرکت در مراسم فرهنگی و مذهبی و اجتماعی در شهر بسیار است. با توجه به وجود بافت‌های سنتی و قدیمی کاشان، امروزه رشد فضایی شهری و تغییرات شتابان فضاهای شهری و مدرن شدن، باعث به وجود آمدن مشکلات متعدد برای شهر و ساکنان آن و با تنگناهای متعددی چون گسترش بی حد ابعاد کالبدی و مشکلات اقتصادی و اجتماعی رو به رو شده است. چنانچه تغییرات ناگهانی و شتابان شهر با نیازها ناسازگار باشد، عکس العمل‌ها شدت می‌یابد. تغییر شتابان شهر نیاز به اراده سیاسی دارد که اغلب با حضور و مشارکت و ابتکار عمل ساکنان مواجه می‌شود. در صورت وجود پایداری در شهر، افراد احساس تعلق بیشتری نسبت به شهر می‌کنند و بر

هویت اجتماعی آنان نیز تأثیر می‌گذارد و در نتیجه باعث افزایش مشارکت اجتماعی در شهر می‌شود. مطالعات نشان داده که پایداری شهری و اعتماد اجتماعی به تمایل مشارکت اجتماعی توجه زیادی را در سطح جهانی به دست آورده است؛ اما در ایران و به‌ویژه در شهر کاشان این موضوع به طور کامل مورد توجه قرار نگرفته است؛ با تغییرات در سطح شهرها و زندگی بشر در کلان‌شهرها به تدریج اعتماد اجتماعی و پایداری شهری بر تمایل به مشارکت اجتماعی در بین شهروندان شهر تغییر می‌یابد؛ به همین سبب امروزه حوزه‌های علمی و تحقیقاتی، مطالعاتی در زمینه اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و پایداری شهری انجام داده است. با توجه به آنچه بیان شد در شهر کاشان نیز اعتماد اجتماعی با پایداری شهری، بر تمایل مشارکت شهروندان می‌تواند یک معیار مهم و قابل بررسی باشد و مبنای فعالیت دوسویه مردم و دولت قرار گیرد زیرا از یک سو اعتماد اجتماعی، عاملی اساسی در ارتقای مشارکت شهروندان بوده و باعث ایجاد حس مشارکت در شهروندان می‌شود و از سوی دیگر مؤلفه‌های پایداری که شامل پایداری کالبدی، پایداری اقتصادی، پایداری اجتماعی مؤثر بر توسعه پایداری شهری و در نتیجه افزایش مشارکت اجتماعی می‌شود؛ بنابراین هدف پژوهش حاضر بررسی اعتماد اجتماعی و پایداری بر تمایل مشارکت اجتماعی شهروندان شهر کاشان است و ضمن آن به این پرسش نیز پاسخ داده می‌شود که آیا اعتماد اجتماعی و پایداری در میزان مشارکت شهروندان مؤثر است یا خیر؟

پیشینه پژوهش:

در زمینه اعتماد اجتماعی و پایداری بر تمایل مشارکت شهروندان، تحقیقات چندانی در سطح جهانی یا کشور ما انجام نشده است، با این حال، در اینجا به طور مختصر به نتایج چند پژوهش تجربی در این زمینه اشاره می‌کنیم:

پارسا مهر و اسکندی (۱۳۹۲) به بررسی اعتماد اجتماعی و رابطه آن با مشارکت اجتماعی (مورد مطالعه: شهر یزد) پرداختند که نتایج تحقیق نشان داده است بین اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.

زیاری و همکاران (۱۳۹۵) به سنجش پایداری اجتماعی محله‌ای (مطالعه موردی: محله سنگلج و ضرابخانه شهر تهران) پرداختند. بر اساس نتایج آنان در محله ضرابخانه، شاخص‌های تعلق مکانی و مشارکت در سطح مطلوب نیستند، ولی متغیرهای مسئولیت‌پذیری، اعتماد اجتماعی، امنیت و کیفیت دسترسی به خدمات در سطح مطلوبند و در محله سنگلج تنها شاخص مشارکت وضعیت مناسبی دارد. در نهایت از لحاظ شاخص‌های پایداری مورد ارزیابی در این پژوهش، بین محله ضرابخانه با میانگین ۳/۴۲ و محله سنگلج با میانگین ۲/۷۵ تفاوت معناداری وجود دارد.

حبیب پورگنابی و موسوی خورشیدی (۱۳۹۵) در پژوهشی به رابطه بین سرمایه اجتماعی و مشارکت سیاسی (مطالعه موردی: شهروندان قم) پرداختند. نتایج تحلیل رگرسیون چندمتغیره، از بین مجموع چهار متغیر پیش بین اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، آگاهی و مشارکت اجتماعی غیررسمی، تنها دو متغیر آگاهی و مشارکت اجتماعی غیررسمی اثر مستقیمی بر مشارکت سیاسی دارند که در این بین، سهم متغیر آگاهی بیشتر از مشارکت اجتماعی غیررسمی است؛ اما نتایج تحلیل مسیر نشان داد که تمام این چهار متغیر توانسته‌اند به یکی از سه شکل مستقیم، غیرمستقیم و توأمان (هم مستقیم و هم غیر مستقیم) بر مشارکت سیاسی شهروندان قم تأثیر بگذارند که از بین آنها، بیشترین تأثیر به ترتیب مربوط به متغیرهای آگاهی، مشارکت اجتماعی غیررسمی، اعتماد اجتماعی و انسجام اجتماعی بوده است.

خلیلی اردکانی و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی اعتماد اجتماعی و عوامل مرتبط با آن (مطالعه پیمایشی: جوانان شهر مشهد) پرداختند. بر اساس نتایج آنان متغیرهای گستردگی روابط اجتماعی و احساس عدالت در مدل نهایی باقی ماندند و متغیر فردگرایی خودخواهانه، اگرچه همبستگی معناداری با اعتماد اجتماعی دارد، اما به‌عنوان متغیر پیش‌بین، از مدل نهایی خارج گردید. بر اساس ضریب تعیین تعدیل شده به‌دست آمده در مدل نهایی، می‌توان گفت ۳۶ درصد از تغییرات اعتماد اجتماعی توسط دو متغیر احساس عدالت و گستردگی روابط اجتماعی تبیین می‌شود. آزاد و همکاران (۱۳۹۸) طی

پژوهش خود به بررسی ارتباط سرمایه اجتماعی با توسعه پایدار شهری در مازندران پرداختند. بر اساس نتایج آنان وضعیت شاخص سرمایه اجتماعی و تمام متغیرهایش (آگاهی اجتماعی، اعتماد اجتماعی، هنجارهای تعمیم‌یافته، مشارکت اجتماعی و انسجام اجتماعی) و شاخص توسعه پایدار شهری و تمام ابعادش (پایداری اقتصادی، پایداری اجتماعی، پایداری زیست‌محیطی، پایداری کالبدی و پایداری نهادی) در سطح پایین‌تر از متوسط بودند. یافته‌های تبیینی تحقیق نشان داد که سرمایه اجتماعی و تمام متغیرهایش، ارتباط و تأثیر مستقیم قوی و معناداری بر توسعه پایدار شهری داشته‌اند. در ضریب همبستگی پیرسون ارتباط سرمایه اجتماعی و کلیه متغیرهایش با توسعه پایدار شهری معنادار شدند. در تحلیل رگرسیون چندمتغیره، مدل رگرسیونی تحقیق و تأثیرات تمامی متغیرهای سرمایه اجتماعی (به غیر از متغیر هنجارهای تعمیم‌یافته) معنادار شدند. ظهیری نیا و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی اعتماد اجتماعی و تأثیر آن بر مشارکت اجتماعی دانشجویان دانشگاه هرمزگان پرداختند. نتیجه نهایی پژوهش این بود که در تبیین مشارکت اجتماعی دانشجویان، سهم اعتماد به مسئولان دانشگاه، بیش از دیگر متغیرها بوده و اعتماد به استادان کمترین تأثیر را داشته است.

همچنین تحقیقاتی که توسط پژوهشگران خارجی انجام شده، در کنار اعتماد اجتماعی و پایداری شهری بر تمایل مشارکت اجتماعی شهروندان دلالت دارند.

مت‌هز، نول^۱ و ون‌سیکورکی^۲ (۲۰۱۷) تحقیقی با عنوان «ادراک حمایت و حمایت از نظریات سیاسی»، انجام دادند. فرض کلیدی تئوری «مارپیچ سکوت» این است که شرایط بر بیان عقاید سیاسی تأثیر می‌گذارد. محققان توانایی این رابطه را متا تحلیل و تأثیر آن را تأیید کردند. شصت و شش مطالعه در بین ۲۷ هزار نفر انجام شد که ارتباط مثبت معناداری بین شرایط و بیان دیدگاه مشاهده گردید. بزرگترین تأثیر خاموش شدن ($I=34/0$) هنگامی بود که شرکت‌کنندگان با خانواده، دوستان یا همسایگان خود در مورد مزاحمت‌ها صحبت می‌کردند.

1. Knoll
2. VonSikorki

میوکچا^۱ و همکاران (۲۰۱۷) طی پژوهش خود بیان نمودند که در بلندمدت اقتصادی، رشد بهزیستی ذهنی بهبود می‌یابد و با افزایش اعتماد اجتماعی در کشورهای توسعه‌یافته، نابرابری اجتماعی کاهش می‌یابد. بر اساس نتایج کاماک و همکاران (۲۰۲۱) اعتماد اجتماعی در شهرهای مورد بررسی این پژوهش وضعیت متفاوتی دارد، با این حال، همه جا تأثیر قابل توجهی بر توسعه شهری، تسریع و تثبیت آن می‌گذارد. اعتماد، شاخه‌ای از سرمایه اجتماعی است که به توانایی ایجاد یک اقتصاد نوین و نوین تبدیل می‌شود. در کشورهایی که شهروندان به یکدیگر اعتماد می‌کنند، احساس امنیت افزایش می‌یابد که به طور قابل توجهی بر رفاه تأثیر می‌گذارد. با توجه به تحقیقات پیشین که اشاره شد پایداری و اعتماد اجتماعی از مؤلفه‌های مؤثر بر مشارکت اجتماعی‌اند؛ و سنجش سطح این دو مؤلفه می‌تواند به شناسایی مشکلات و محدودیت‌های شهرهای کمک کند و باعث افزایش مشارکت اجتماعی و در نتیجه زمینه‌ساز توسعه شهری گردد. با توجه به اینکه تاکنون هیچ مطالعه‌ای به بررسی این موضوع در شهر کاشان نپرداخته است؛ بنابراین بررسی اعتماد اجتماعی و پایداری نسبت به تمایل بر مشارکت اجتماعی در شهر کاشان برای حرکت به سمت توسعه شهری ضروری به نظر می‌رسد.

چارچوب نظری:

صاحب‌نظران گوناگونی درباره مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی و پایداری سخن به میان آورده‌اند و هریک با توجه به عاملی خاص آن عامل را در موفقیت و یا عدم موفقیت مشارکت مهم می‌دانند. در اینجا برخی عوامل مهم مربوط به وجود آمدن یا به وجود نیامدن مشارکت بیان می‌شود.

واژه شهروند، معادل پولیتیس^۲ یونانی و سیتیزن شپ^۳ انگلیسی است. در ادبیات فارسی، شهروند کسی است که اهل یک شهر یا کشور باشد و از حقوق متعلق به آن

1. Mikucka, M
2. Politis
3. Citizen Ship

برخوردار باشد. شهروند فردی است که در ساختار اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی جامعه حضور داشته و در تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و شکل‌دهی به آن، به صورت مستقیم و غیرمستقیم در سایه‌ی همزیستی، در نیل به سعادت دنیوی و اخروی مؤثر است (احمدزاده، ۱۳۸۴: ۹۶). گی مارشال^۱ نیز شهروندی را به سه بخش اجتماعی، سیاسی و مدنی تقسیم می‌کند. به گونه‌ای که عنصر مدنی شامل حقوق ضروری برای آزادی شخصی، آزادی بیان و فکر و اعتقاد است و عنصر سیاسی حق مشارکت در قدرت سیاسی است. همچنین در عنصر اجتماعی نیز منظور مارشال گستره‌ی کاملی از حق؛ قسمت کوچکی از رفاه اقتصادی و امنیت تا حق سهام بودن در میراث اجتماعی است (مارشال، ۲۰۰۹: ۱۴۸-۱۴۹). به نظر میدگلی مشارکت اجتماعی ایده‌ای کاملاً ایدئولوژیکی است که بازتاب اعتقادات ناشی از نظریه‌های اجتماعی و سیاسی است (گامبیتا^۲، ۱۹۳: ۱۹۹۸). به نظر گائوری، مشارکت اجتماعی فرایند اجتماعی عمومی، یکپارچه، چندگانه، چند بصری و چند فرهنگی است که هدف آن کشاندن همه‌ی مردم به ایفای نقش در همه‌ی مراحل توسعه است (گاتری^۳، ۱۹۸۶: ۵۸). کرافت تحولاتی چون جنبش‌های جدید بازننگری در مورد نیازهای انسان ظهور مجدد دیدش شهروندی و فرانویابی را موجب توجه به ایده‌ی مشارکت دانسته‌اند. (کرافت^۴، ۱۹۹۲: ۲۲).

اعتماد مهمترین شاخص سرمایه‌ی اجتماعی است که به مثابه‌ی ساز و کاری برای ایجاد انسجام و وحدت در نظام‌های اجتماعی و تسهیل مشارکت اجتماعی، تعاون اجتماعی و پرورش ارزش‌های مردم‌سالار آن عمل می‌کند. اعتماد موجب پیوند وثیق شهروندان با نهادهای مختلف اجتماعی و تقویت و ارتقا، اثربخشی و مشروعیت نهادهای اجتماعی است (فوکویاما^۵، ۱۹۹۵). به نظر گیدنز، اعتماد از ابزار اطمینان به اشخاص یا نظام‌های مجرد بر اساس نوعی جهش به ایمان است که به طور معمول، مشکل نادانی یا بی

-
1. Gay Marshall
 2. Gambita
 3. Guthrie
 4. Craft
 5. Fukuyama

اطلاعی را برطرف می‌کند (گیدنز، ۱۳۸۷: ۳۲۳). به نظر کلاس اوفه^۱، اعتماد به معنای این باور است که دیگران با اقدام یا خودداری از اقدام خود به رفاه من یا ما کمک می‌کنند و از آسیب زدن به من خودداری می‌کنند (اوفه، ۱۳۸۴: ۲۱۲) بر اساس دیدگاه پاتنام^۲، سرمایه اجتماعی را می‌توان شبکه‌هایی از انجمن‌های ارادی و داوطلبانه دانست که با اعتماد گسترش یافته‌اند. اعتماد و مشارکت به طور متقابل به یکدیگر وابسته‌اند. اعتماد از زندگی گروهی پدید می‌آید و در همان زمان توانمندی‌های خود را برای شکل‌گیری و تشکیل انجمن‌ها فراهم می‌کند. از منظر پاتنام، تئوری سرمایه اجتماعی فرض می‌کند که هرچه بیشتر با افراد دیگر در ارتباط باشیم؛ بیشتر به آنها اعتماد می‌کنیم و برعکس (پاتنام، ۱۹۹۵: ۶۵). به نظر اینگلهارت، اعتماد اجتماعی واقعی اجتماعی - اقتصادی است که ریشه در زمینه‌ها و تجارب اجتماعی تاریخی جامعه دارد (اینگلهارت، ۱۳۷۴: ۳۶) پاتنام معتقد است، اعتمادی که در قالب همکاری‌های اجتماعی و تعاونی ایجاد می‌شود؛ باعث افزایش مشارکت اجتماعی است. به باور پاتنام، شبکه‌های مشارکت مدنی. هنجارهای محکمی از بده بستان‌های عمومیت یافته را رواج می‌دهند؛ اعتماد اجتماعی را ترغیب می‌کنند و موجب تسهیل همکاری، هماهنگی و ارتباطات و افزایش اعتبار گردیده و از این طریق معضل کنش جمعی را حل می‌کنند (پاتنام، ۱۹۹۵: ۸۰). اینگلهارت افزایش مشارکت در جوامع پیشرفته را به سه عامل ارتقای سطح تحصیلات و اطلاعات سیاسی، تغییر ارزش‌های حاکم بر مشارکت زنان و تغییر در اولویت‌های ارزشی نسبت می‌دهد (اینگلهارت، ۱۳۷۳: ۳۷۸). به اعتقاد او، شبکه‌ها نتیجه اعتماد مردم به یکدیگرند، نه اینکه اعتماد محصول جانبی انجمنی شدن مردم باشد. مردمی که به یکدیگر اعتماد می‌کنند، با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند تا در وضعیت‌های مختلف از گروه ورزشی گرفته تا محل کار انجمن تشکیل دهند و با این کار بیشتر به یکدیگر اعتماد کنند (رز، ۱۹۹۹: ۷۸) از نظر لرنر^۳، مشارکت یکی از عوامل مهم در توسعه است که مستلزم عوامل زمینه‌سازی

1. Ufe's class
2. Putnam
3. Lerner

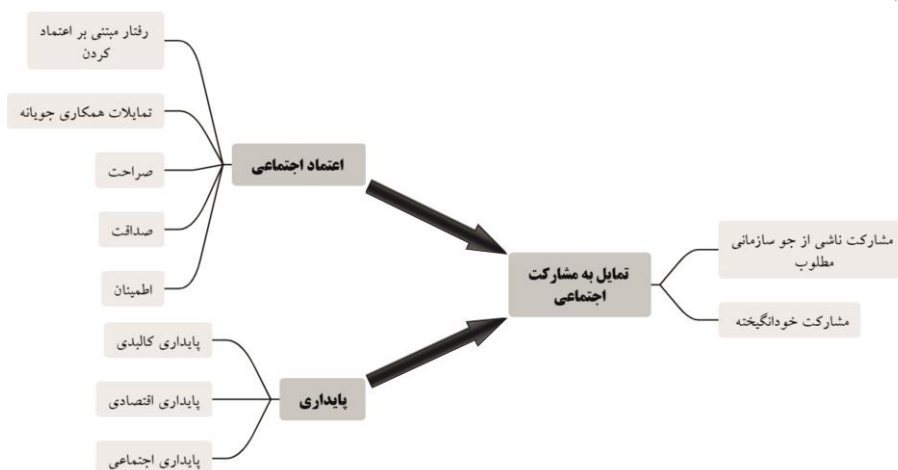
نظیر آمادگی ذهنی، شهرنشینی، تحصیلات است. لرنر، معتقد است پتانسیل توسعه در جامعه‌ای به وجود می‌آید که امکان مشارکت سیاسی و اجتماعی و وسایل ارتباط جمعی در آن بسیار باشد و این منوط به رشد شهرنشینی با داشتن امکانات فراوان در آن جامعه است (ازکیا، ۱۳۸۰: ۹۴). براساس این نظریه‌ها می‌توان گفت اعتماد اجتماعی بر تمایل مشارکت اجتماعی شهروندان تأثیر دارد.

پایداری کالبدی یکی از ابعاد پایداری شهری که نقش بسزایی در گسترش پایداری شهری دارد. مفهوم پایداری کالبدی در چارچوب مبحث پایداری شهرهای کوچک، بیانگر تعادل پویای این سکونتگاه‌های کوچک در ارتباط با ساختارهای کالبدی، فضایی و ارتباط آن با ساختارهای طبیعی اکولوژی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی است، به طوری که متضمن پایداری سکونتگاه در روندهای مکانی - زمانی گردد؛ بنابراین می‌توان آن را فرایندی از تغییر و تحولات، با هدف بهبود و ارتقای کمی و کیفی سطح زندگی جامعه ساکن در آن دانست؛ فرایندی که به ایجاد تعادل و توازن زیستی میان عناصر ساختار فضای شهر و حوزه نفوذ آن می‌انجامد. پایداری اقتصادی، یکی از ابعاد پایداری شهری است که به طور کلی یک اقتصاد منطقه‌ای پایدار باید سه اصل را همواره مورد توجه قرار دهد: ۱) اقتصادی باشد که به احیای خسارات اجتماعی و زیست‌محیطی گذشته پرداخته و از بروز مسائل جدید جلوگیری کند. ۲) اقتصادی انسان‌گرا باشد؛ بدین معنا که بتواند نیازهای واقعی انسان را تأمین کرده و حداکثر کارایی اقتصادی را با محوریت توجه به انسان فراهم نماید. ۳) باید اقتصادی محلی باشد یعنی بر مالکیت محلی، کنترل محلی، سرمایه‌های محلی و استفاده از منابع محلی تکیه داشته باشد (بحرینی و مکنون، ۱۳۸۰: ۶۰). از نظر ساکس پایداری اجتماعی به عنوان یکی از ابعاد پایداری بدین معناست که باید به لحاظ حقوقی، سیاسی، مدنی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بر کیفیت جوامع تأثیر بگذارد (ساکس^۱، ۱۹۹۹: ۲۷). گنز پایداری اجتماعی را با عنوان زندگی سالم و بارور و هماهنگ با طبیعت تعریف می‌کند. در این تعریف بقا و

حیات جامعه، همگام با حفظ کیفیت محیطی و مرتبط با نظام‌های اقتصادی در دستیابی به بالاترین سطح رضایت از زندگی است (گتزا^۱، ۲۰۰۴: ۲). از نظر کولانتونیو و دیکسون، در سطح عملیاتی پایداری اجتماعی ناشی از اقداماتی است که در زمینه موضوعات کلیدی که شامل عرصه‌های اجتماعی افراد و جوامع برای ظرفیت‌سازی و توسعه مهارت‌ها برای رفع نابرابری‌های زیست‌محیطی و فضایی می‌شود. در این تعریف پایداری اجتماعی با اصولی همچون عدالت و سلامت، با مسائل در حال ظهور در مورد مشارکت، نیازها، سرمایه‌های اجتماعی، اقتصاد، محیط زیست و اخیراً با مفاهیمی مثل شادی، رفاه و کیفیت زندگی در ارتباط است (کولانتونیو و دیکسون^۲، ۲۰۰۹: ۴). لیتینگ و گریبل معتقدند در صورتی پایداری اجتماعی به دست می‌آید که کار درون یک جامعه، مجموعه گسترده‌ای از نیازهای انسان را برآورده سازد، به صورت طبیعی شکل گرفته باشد و همچنین توانایی برآورده ساختن عدالت اجتماعی، کرامت انسانی و مشارکت را داشته باشد (لیتینگ و گریبل^۳، ۲۰۰۵: ۲۷). از نظر استرن و پلس، توسعه با تحول یکنواخت جامعه مدنی و ترویج محیطی مساعد برای زندگی مشترک گروه‌های متنوع قومی و اجتماعی سازگار است؛ در حالی که همزمان همه اقشار جامعه را به یکپارچگی اجتماعی، با بهبود کیفیت زندگی تشویق می‌کند (پلس و استرن^۴، ۲۰۰۰: ۱۵-۱۶). هریس معتقد است در بیشتر سطوح عملیاتی، پایداری اجتماعی ناشی از اقداماتی در زمینه موضوعات کلیدی شامل قلمرو اجتماعی افراد و جوامع اعم از ظرفیت‌سازی، مهارت‌های توسعه و نابرابری‌های زیست‌محیطی و اجتماعی است، و پایداری اجتماعی در برگیرنده برابری، تأمین خدمات اجتماعی نظیر آموزش و پرورش و بهداشت، برابری جنسیتی، پاسخگویی سیاسی و مشارکت اجتماعی است (هریس^۵، ۲۰۰۰: ۶). با توجه به مطالب بیان شده در قسمت مبانی نظری پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که مشارکت

-
1. Gtz
 2. colantonio and Dixon
 3. Litting and Gribl
 4. polese and Stren
 5. Harris

اجتماعی شهروندان در شهر از تمرکز تصمیم‌گیری‌ها می‌کاهد و به نوعی تصمیم‌گیری مدیریت شهری جنبه عمومی پیدا می‌کند و همچنین رضایت مندی شهروندان، میزان اعتماد اجتماعی و احساس تعلق مکانی بر مشارکت اجتماعی شهروندان اثر می‌گذارد. به این ترتیب با توجه به مبانی نظری عنوان شده، مدل مفهومی پژوهش حاضر به شکل زیر ترسیم می‌شود:



شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش‌شناسی پژوهش:

منظور از روش همان متدولوژی یا شیوه انجام پژوهش است، روش‌های پژوهش را بر اساس معیارهای مختلفی می‌توان تقسیم‌بندی نمود، اما باید توجه داشت که معیارهای مورد نظر جامع باشد. روش انتخاب شده در این پژوهش با توجه به معیارهای متفاوتی صورت پذیرفته است؛ این پژوهش بر اساس معیار هدف در گروه پژوهش‌های کاربردی، بر اساس معیار زمان گردآوری داده‌ها در گروه پژوهش‌های پیمایشی، بر اساس معیار ماهیت داده‌ها و مبنای پژوهش یک پژوهش کمی، بر اساس معیار خصوصیات موضوع یا مسأله پژوهش یک پژوهش همبستگی یا همخوانی، بر اساس معیار انواع تحقیقات بر اساس نوع داده، یک پژوهش با داده‌های دست‌اول، بر اساس معیار روش جمع‌آوری

اطلاعات یک پژوهش میدانی با استفاده از تکنیک پرسشنامه و بر اساس معیار میزان ژرفایی یک پژوهش پهنانگر است. اصلی ترین ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش ۳ پرسشنامه استاندارد (پرسشنامه اعتماد اجتماعی صفاری نیا و شریف (۱۳۸۹)، پرسشنامه تمایل به مشارکت اجتماعی درستکار و همکاران (۱۳۹۹)، پرسشنامه پایداری اجتماعی بر اساس مدل چارلز (۲۰۱۸)) است. طیف مورد استفاده در پرسشنامه های این پژوهش، یک طیف لیکرت ۵ درجه ای با امتیازبندی (خیلی زیاد = ۵، زیاد = ۴، متوسط = ۳، کم = ۲، خیلی کم = ۱) است. در راستای تجزیه و تحلیل داده ها در این پژوهش ابزار تجزیه و تحلیل اطلاعات پرسشنامه ای این پژوهش با نرم افزارهای آماری و مدلسازی معادلات ساختاری SPSS و AMOS صورت پذیرفته است. همچنین برای تعیین حجم نمونه از نرم افزار ارزشمند SPSS SAMPLE POWER استفاده گردیده است. پایایی ابزار پژوهش نیز بر اساس آزمون آلفای کرونباخ برای پرسشنامه اعتماد اجتماعی (۰/۷۵)، برای پرسشنامه تمایل به مشارکت اجتماعی (۰/۷۳) و برای پرسشنامه پایداری (۰/۷۷) به تأیید رسیده است. جامعه آماری این پژوهش شهروندان شهر کاشان است و حجم نمونه در این پژوهش با استفاده از نرم افزار SPSS SAMPLE POWER برابر با ۱۸۷ نفر و شیوه نمونه گیری در این پژوهش نمونه گیری دردسترس است.

Multiple regression						
Variable	Increment to R-Squared			Cumulative R-Squared		
	Number Variables in Set	Increment to R-Squared	Power for Increment	Cumulative Number Variables	Cumulative R-Square	Power for Cumulative R-Squared
1 Main set	2	0.05	0.80	2	0.05	0.80
Alpha	0.05		N of cases		187	

شکل ۱. خروجی برآورد حجم نمونه SPSS SAMPLE POWER

فرضیه‌های پژوهش:

فرضیه ۱: به نظر می‌رسد، اعتماد اجتماعی بر تمایل به مشارکت اجتماعی تأثیرگذار است.

فرضیه ۲: به نظر می‌رسد، پایداری بر تمایل به مشارکت اجتماعی تأثیرگذار است.

یافته‌های پژوهش

جدول ۱. آماره‌های پراکندگی مرکزی (میانگین و انحراف معیار) از متغیرهای پایداری، اعتماد

اجتماعی، مشارکت اجتماعی

متغیر	میانگین	انحراف معیار
پایداری کالبدی	۲.۹۷	۰.۷۷
پایداری اقتصادی	۲.۳۲	۰.۷۰
پایداری اجتماعی	۲.۷۸	۰.۹۲
پایداری	۲.۶۶	۰.۶۴
رفتار مبتنی بر اعتماد کردن	۳.۱۶	۰.۶۵
تمایلات همکاری جویانه	۳.۸۳	۰.۶۷
صراحت	۴.۰۰۳	۰.۵۷
صداقت	۳.۵۳	۰.۷۰
اطمینان	۳.۰۳	۰.۷۸
اعتماد اجتماعی	۳.۵۱	۰.۳۸
مشارکت ناشی از جو سازمانی مطلوب	۳.۱۷	۰.۶۷
مشارکت خودانگیخته	۳.۲۷	۰.۶۰
تمایل به مشارکت اجتماعی	۳.۲۲	۰.۵۸

توزیع با توجه به آماره‌های پراکندگی متغیرهای پژوهش در جدول فوق می‌توان نتیجه گرفت که بیشترین تا کمترین میانگین اکتسابی در بین مؤلفه‌های متغیر پایداری به ترتیب عبارتند از: ۱. پایداری کالبدی ۲. پایداری اجتماعی ۳. پایداری اقتصادی. بیشترین تا کمترین میانگین اکتسابی در بین مؤلفه‌های متغیر اعتماد اجتماعی به ترتیب عبارتند از:

۱. صراحت ۲. تمایلات همکاری‌جویانه ۳. صداقت ۴. رفتار مبتنی بر اعتماد کردن ۵. اطمینان. بیشترین تا کمترین میانگین اکتسابی در بین مؤلفه‌های متغیر تمایل به مشارکت اجتماعی به ترتیب عبارتند از: ۱. مشارکت خودانگیخته ۲. مشارکت ناشی از جو سازمانی مطلوب.

جدول ۲. آزمون کولموگروف اسمیرنف برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها

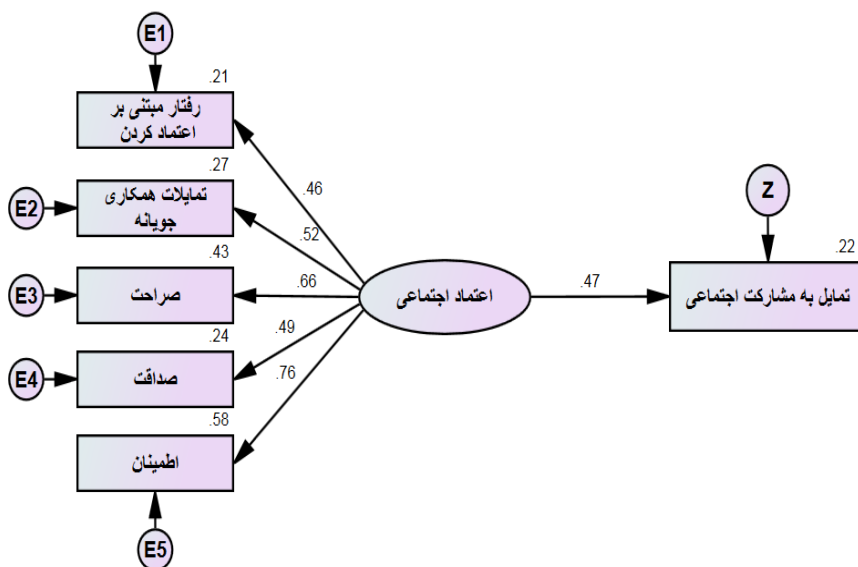
متغیرها	سطح معناداری	نتیجه آزمون
پایداری	۰.۱۱	توزیع نرمال داده‌ها
اعتماد اجتماعی	۰.۱۳	توزیع نرمال داده‌ها
تمایل به مشارکت اجتماعی	۰.۰۱۶	توزیع نرمال داده‌ها

با توجه به آزمون فوق و سطوح معناداری کلیه متغیرها که بزرگ‌تر از ۰/۰۵ گزارش شده است، می‌توان استنباط نمود که کلیه متغیرها از توزیع نرمال پیروی می‌کنند و در این پژوهش باید از آزمون‌های پارامتریک استفاده گردد.

مدل ۱. مدل رگرسیونی ساده و چندگانه با متغیر پنهان و آشکار از تأثیر اعتماد

اجتماعی و مؤلفه‌های آن بر تمایل به مشارکت اجتماعی برای ارزیابی فرضیه ۱

" به نظر می‌رسد، اعتماد اجتماعی بر تمایل به مشارکت اجتماعی تأثیرگذار است "

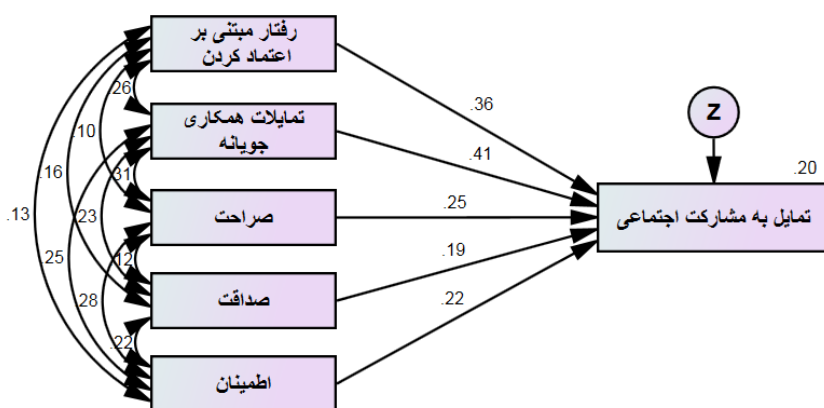


جدول خروجی استاندارد شده وزن‌های رگرسیونی و آزمون بوت استرپ

خروجی استاندارد شده وزن‌های رگرسیونی			
متغیرهای پژوهش	مقدار استاندارد شده	نسبت بحرانی	سطح معناداری
تأثیر اعتماد اجتماعی بر تمایل به مشارکت اجتماعی	۰.۴۷	۸.۳۶	۰.۰۰۹
خروجی آزمون بوت استرپ			
مقدار استاندارد شده (ضریب تعیین R2) در آزمون بوت استرپ	حد پایین	حد بالا	سطح معناداری
۰.۲۲	۰.۱۸	۰.۳۵	۰.۰۳

با توجه به مدل رگرسیونی ساده و خروجی استاندارد آن در نرم‌افزار Amos چنین می‌توان استنباط نمود که میزان تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته ۰/۴۷ گزارش شده است که این میزان تأثیر، یک تأثیر با شدت مناسبی بوده و ضریب تعیین R^2 آن نیز برابر با ۰/۲۲ است و بیانگر آن است که ۲۲ درصد واریانس متغیر وابسته (تمایل به مشارکت اجتماعی) توسط متغیر مستقل (اعتماد اجتماعی) تبیین شده است؛ به عبارت ساده‌تر ۲۲ درصد از عامل تمایل به مشارکت اجتماعی مربوط به متغیر اعتماد اجتماعی است. مقدار سطح معناداری نیز در خروجی نرم‌افزار و در کادر وزن‌های رگرسیونی نیز برابر با ۰/۰۰۹ گزارش شده که از نسبت بحرانی ۰/۰۵ کوچک‌تر بوده و معنادار بودن این تأثیر را از لحاظ آماری گزارش می‌کند. به‌طور کلی با توجه به خروجی آزمون بوت استرپ برای روشن شدن معناداری یا عدم معناداری ضریب تعیین ۰/۲۲ (۲۲ درصدی مدل در جامعه آماری) چون مقدار سطح معناداری در این آزمون برابر با ۰/۰۳ گزارش شده و از سطح خطای ۰/۰۵ کوچکتر است و در بازه‌های حد پایین و حد بالا صفر واقع نشده است می‌توان استنباط نمود که به‌طور کلی این اثرات (تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته) معنادار است و فرضیه فوق تأیید می‌شود؛ پس اعتماد اجتماعی بر تمایل به مشارکت

اجتماعی تأثیرگذار است. نتیجه کلی این فرضیه آن است که می‌توان تمایل به مشارکت اجتماعی را بر اساس اعتماد اجتماعی در جامعه آماری پیش‌بینی نمود. در راستای دستیابی به نتایج بهتر می‌توان تأثیر کلیه مؤلفه‌های متغیر اعتماد اجتماعی بر تمایل به مشارکت اجتماعی را نیز گزارش نمود که با استفاده از مدل رگرسیونی چندگانه با متغیر آشکار به شرح زیر صورت پذیرفته است:



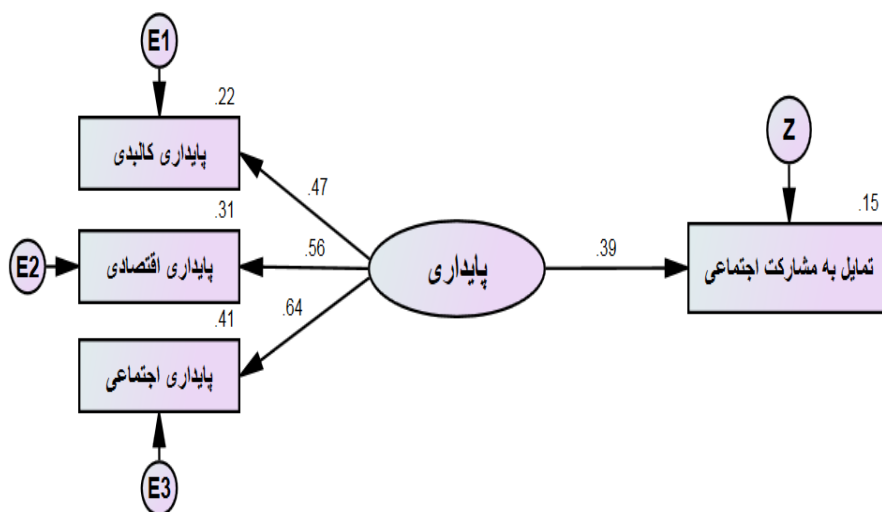
جدول خروجی استاندارد شده وزن‌های رگرسیونی و آزمون بوت استرپ

خروجی استاندارد شده وزن‌های رگرسیونی			
سطح معناداری	نقطه بحرانی	مقدار استاندارد شده	متغیرهای پژوهش
۰.۰۰۳	۵.۲۱	۰.۳۶	تأثیر رفتار مثبتی بر اعتماد کردن بر تمایل به
۰.۰۰۰۱	۵.۶۳	۰.۴۱	تأثیر تمایلات همکاری جویانه بر تمایل به
۰.۰۰۹	۳.۷۴	۰.۲۵	تأثیر صراحت بر تمایل به مشارکت اجتماعی
۰.۰۳	۳.۱۸	۰.۱۹	تأثیر صداقت بر تمایل به مشارکت اجتماعی
۰.۰۲	۳.۳۴	۰.۲۲	تأثیر اطمینان بر تمایل به مشارکت اجتماعی
خروجی آزمون بوت استرپ			
سطح	حد بالا	حد پایین	مقدار استاندارد شده (ضریب تعیین R2) در
۰.۰۲	۰.۳۷	۰.۱۶	۰.۲۰

با توجه به مدل رگرسیونی چندگانه و خروجی استاندارد آن در نرم افزار Amos می توان چنین استنباط نمود که تأثیر مؤلفه های متغیر اعتماد اجتماعی (رفتار مبتنی بر اعتماد کردن، تمایلات همکاری جویانه، صراحت، صداقت، اطمینان) بر متغیر وابسته (تمایل به مشارکت اجتماعی) معنادار گزارش شده است، ضریب تعیین R^2 آن نیز برابر با ۰/۲۰ است که بیانگر آن است که ۲۰ درصد واریانس متغیر وابسته (تمایل به مشارکت اجتماعی) توسط متغیرهای مستقل این پژوهش (رفتار مبتنی بر اعتماد کردن، تمایلات همکاری جویانه، صراحت، صداقت، اطمینان) تبیین شده است؛ به عبارت ساده تر ۲۰ درصد از عامل تغییرات تمایل به مشارکت اجتماعی مربوط به رفتار مبتنی بر اعتماد کردن، تمایلات همکاری جویانه، صراحت، صداقت، اطمینان می باشد؛ پس به طور کلی می توان استنباط نمود که مؤلفه های متغیر اعتماد اجتماعی (رفتار مبتنی بر اعتماد کردن، تمایلات همکاری جویانه، صراحت، صداقت، اطمینان) بر تمایل به مشارکت اجتماعی تأثیر معناداری دارند و فرضیه فوق تأیید می گردد.

مدل ۲. مدل رگرسیونی ساده و چندگانه با متغیر پنهان و آشکار از تأثیر پایداری بر تمایل به مشارکت اجتماعی برای ارزیابی فرضیه ۲

" به نظر می رسد، اعتماد اجتماعی بر تمایل به مشارکت اجتماعی تأثیرگذار است "

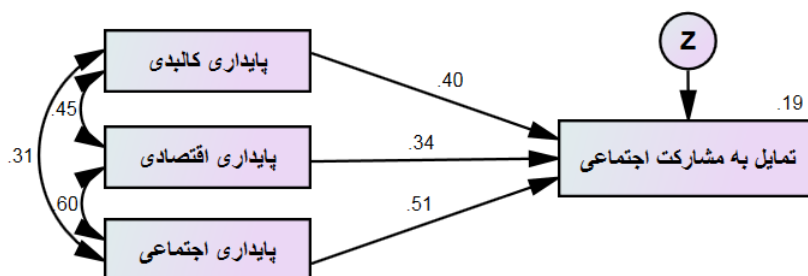


جدول خروجی استاندارد شده‌ی وزن‌های رگرسیونی و آزمون بوت استرپ

خروجی استاندارد شده‌ی وزن‌های رگرسیونی			
متغیرهای پژوهش	مقدار استاندارد	نسبت	سطح معناداری
تأثیر پایداری بر تمایل به مشارکت اجتماعی	۰.۳۹	۷.۲۵	۰.۰۲
خروجی آزمون بوت استرپ			
مقدار استاندارد شده (ضریب تعیین R2) در آزمون	حد پایین	حد بالا	سطح معناداری
۰.۱۵	۰.۱۱	۰.۲۶	۰.۰۴

با توجه به مدل رگرسیونی ساده و خروجی استاندارد آن در نرم‌افزار Amos می‌توان چنین استنباط نمود که میزان تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته $0/39$ گزارش شده است که این اندازه تأثیر، یک تأثیر با شدت مناسب بوده و ضریب تعیین R^2 آن نیز برابر با $0/15$ است و بیانگر آن است که ۱۵ درصد واریانس متغیر وابسته (تمایل به مشارکت اجتماعی) توسط متغیر مستقل (پایداری) تبیین شده است؛ به عبارت ساده‌تر ۱۵ درصد از عامل تمایل به مشارکت اجتماعی مربوط به متغیر اعتماد اجتماعی است. مقدار سطح معناداری نیز در خروجی نرم‌افزار و در کادر وزن‌های رگرسیونی نیز برابر با $0/02$ گزارش شده است که از نسبت بحرانی $0/05$ کوچک‌تر بوده و معنادار بودن این تأثیر را از لحاظ آماری گزارش می‌کند. به‌طور کلی با توجه به خروجی آزمون بوت استرپ برای روشن شدن معناداری یا عدم معناداری ضریب تعیین $0/15$ (۱۵ درصدی مدل در جامعه آماری) چون مقدار سطح معناداری در این آزمون برابر با $0/04$ گزارش شده و از سطح خطای $0/05$ کوچکتر است و در بازه‌های حد پایین و حد بالا صفر واقع نشده است. می‌توان استنباط نمود که به‌طور کلی این اثرات (تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته) معنادار است و فرضیه فوق تأیید می‌شود؛ پس پایداری بر تمایل به مشارکت اجتماعی تأثیرگذار است. نتیجه کلی این فرضیه آن است که می‌توان تمایل به مشارکت اجتماعی را بر اساس پایداری در جامعه آماری پیش‌بینی نمود. در راستای دستیابی به نتایج بهتر، می‌توان تأثیر کلیه مؤلفه‌های متغیر اعتماد اجتماعی بر تمایل به مشارکت اجتماعی را نیز

گزارش نمود که با استفاده از مدل رگرسیونی چندگانه با متغیر آشکار به شرح زیر صورت پذیرفته است؛



جدول خروجی استاندارد شده وزن‌های رگرسیونی و آزمون بوت استرپ

خروجی استاندارد شده وزن‌های رگرسیونی			
متغیرهای پژوهش	مقدار استاندارد شده	نقطه بحرانی	سطح معناداری
تأثیر پایداری کالبدی بر تمایل به مشارکت اجتماعی	۰.۴۰	۵.۵۹	۰.۰۰۰۱
تأثیر پایداری اقتصادی بر تمایل به مشارکت اجتماعی	۰.۳۴	۵.۱۱	۰.۰۰۰۵
تأثیر پایداری اجتماعی بر تمایل به مشارکت اجتماعی	۰.۵۱	۶.۷۰	۰.۰۰۰۰۱
خروجی آزمون بوت استرپ			
مقدار استاندارد شده (ضریب تعیین R2) در آزمون بوت استرپ	حد پایین	حد بالا	سطح معناداری
۰.۱۹	۰.۱۳	۰.۳۰	۰.۰۳

با توجه به مدل رگرسیونی چندگانه و خروجی استاندارد آن در نرم افزار Amos می توان چنین استنباط نمود که تأثیر مؤلفه‌های متغیر پایداری (پایداری کالبدی، پایداری اقتصادی، پایداری اجتماعی) بر متغیر وابسته (تمایل به مشارکت اجتماعی) معنادار

گزارش شده است. ضریب تعیین R^2 آن نیز برابر با ۰/۱۹ است و بیانگر آن است که ۱۹ درصد واریانس متغیر وابسته (تمایل به مشارکت اجتماعی) توسط متغیرهای مستقل این پژوهش (پایداری کالبدی، پایداری اقتصادی، پایداری اجتماعی) تبیین شده است؛ به عبارت ساده‌تر ۱۹ درصد از عامل تغییرات تمایل به مشارکت اجتماعی مربوط به پایداری کالبدی، پایداری اقتصادی، پایداری اجتماعی است؛ پس به طور کلی می‌توان استنباط نمود که مؤلفه‌های متغیر پایداری (پایداری کالبدی، پایداری اقتصادی، پایداری اجتماعی) بر تمایل به مشارکت اجتماعی تأثیر معناداری دارند و فرضیه بالا تأیید می‌گردد.

جدول ۳. آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای ارزیابی وضعیت متغیرهای پایداری، اعتماد اجتماعی،

مشارکت اجتماعی در جامعه آماری

جدول توصیفی آزمون تی تک‌نمونه‌ای

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	خطای انحراف استاندارد
پایداری	۲.۶۶	۰.۶۴	۰.۰۳
اعتماد اجتماعی	۳.۵۱	۰.۳۸	۰.۰۲
تمایل به مشارکت اجتماعی	۳.۲۲	۰.۵۸	۰.۰۳

جدول استنباطی آزمون تی تک‌نمونه‌ای

متغیر مورد بررسی	مقدار آزمون	تفاوت میانگین	سطح	نتیجه آزمون
پایداری	۹.۷۴	-۰.۳۴ (تفاوت از ۳)	۰.۰۱	وجود تفاوت معنادار و اکتساب میانگین پایین‌تر از حد متوسط
اعتماد اجتماعی	۲۵.۱۳	۰.۵۱ (تفاوت از ۳)	۰.۰۰۰۱	وجود تفاوت معنادار و اکتساب میانگین در حد متوسط
تمایل به مشارکت اجتماعی	۶.۹۸	۰.۲۲ (تفاوت از ۳)	۰.۰۳	وجود تفاوت معنادار و اکتساب میانگین بالاتر از حد متوسط

با توجه به نوع طراحی پرسشنامه این پژوهش که با یک طیف لیکرت طراحی شده است و بحث مقایسه میانگین اکتسابی نمونه را با میانگین جامعه مطرح می‌کند از آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای بررسی و ارزیابی این متغیرها استفاده گردیده است که وضعیت متغیرها را در جامعه آماری مشخص می‌سازد. با توجه به مقدار میانگین‌های اکتسابی، میانگین اکتسابی متغیر پایداری پایین‌تر از حد متوسط و نامطلوب گزارش گردیده است، میانگین اکتسابی متغیر اعتماد اجتماعی در حد متوسط گزارش گردیده است، میانگین اکتسابی متغیر مشارکت اجتماعی بالاتر از حد متوسط و مطلوب گزارش گردیده است. نتایج آزمون فوق نشان می‌دهند که وضعیت اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی در بین شهروندان شهر کاشان در بالاتر از حد متوسط و وضعیت پایداری در بین شهروندان شهر کاشان در حد نامطلوب و ضعیف است.

نتیجه‌گیری:

در دنیای امروز مشارکت اجتماعی یک اصل محوری برای دستیابی به توسعه محسوب می‌شود. هدف از پژوهش حاضر سنجش دو مؤلفه اعتماد اجتماعی و پایداری در شهر کاشان برای تبیین مشارکت اجتماعی است؛ بررسی این دو بعد بر تمایل به مشارکت اجتماعی کمک می‌کند تا دریابیم ساکنان شهر کاشان تا چه حد به مؤلفه اعتماد اجتماعی و پایداری در بین خود اهمیت می‌دهند و تا چه میزان در توسعه شهری خود مشارکت دارند. در تحقیقات و مطالعات پیشین متغیر مشارکت اجتماعی به عنوان متغیر مستقل که بر سایر متغیرها و پدیده‌های اجتماعی تأثیرگذار است مورد مطالعه قرار گرفته است. در حالی که در این پژوهش، تلاش بر این است تا تأثیر متغیر اعتماد اجتماعی و پایداری به عنوان متغیر مستقل بر مشارکت اجتماعی به عنوان متغیر وابسته، مورد بررسی قرار گیرد. همچنین در پژوهش‌های پیشین در مورد پایداری و توسعه شهر پایدار، در حوزه جامعه‌شناسی شهری اکثر تحقیقات به بعد اجتماعی و اقتصادی پایداری پرداخته‌اند؛ اما در تحقیق حاضر به بعد کالبدی پایداری هم پرداخته شده است؛ مولفه

پایداری کالبدی نقش مهم و تأثیر بسزایی در توسعه پایدار شهر دارد و رشد امنیت، خدمات، کیفیت زندگی، مشارکت و دسترسی در شهر در گرو سامان‌دهی کالبدی آن‌هاست. همچنین با توجه به اینکه تاکنون هیچ مطالعه‌ای به بررسی این موضوع در این شهر پرداخته است، بررسی اعتماد اجتماعی و پایداری نسبت به تمایل مشارکت اجتماعی شهروندان برای حرکت به سمت توسعه شهری ضروری به نظر می‌رسد.

بنابر آنچه گفته شد این پژوهش در پاسخ به دو فرضیه صورت گرفته است. از مجموع دو فرضیه‌ای که در این پژوهش مورد بحث و بررسی قرار گرفته است کلیه دو فرضیات تأیید شده‌اند. با توجه به مدل‌های رگرسیونی که برای بررسی این فرضیات استفاده گردید، میزان تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته $0/47$ گزارش شده که این میزان تأثیر، تأثیری با شدت مناسب بوده و ضریب تعیین R^2 آن نیز برابر با $0/22$ است که بیانگر آنست که 22 درصد واریانس متغیر وابسته (تمایل به مشارکت اجتماعی) توسط متغیر مستقل (اعتماد اجتماعی) تبیین شده است؛ به عبارت ساده‌تر 22 درصد از عامل تمایل به مشارکت اجتماعی مربوط به متغیر اعتماد اجتماعی است؛ پس اعتماد اجتماعی بر تمایل به مشارکت اجتماعی تأثیرگذار است. نتیجه کلی این فرضیه آن است که می‌توان تمایل به مشارکت اجتماعی را بر اساس اعتماد اجتماعی در جامعه آماری پیش‌بینی نمود. میزان تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته $0/39$ گزارش شده است که این میزان تأثیر، تأثیری با شدت مناسب بوده و ضریب تعیین R^2 آن نیز برابر با $0/15$ و بیانگر آنست که 15 درصد واریانس متغیر وابسته (تمایل به مشارکت اجتماعی) توسط متغیر مستقل (پایداری) تبیین شده است؛ به عبارت ساده‌تر 15 درصد از عامل تمایل به مشارکت اجتماعی مربوط به متغیر پایداری است؛ بنابراین پایداری بر تمایل به مشارکت اجتماعی تأثیرگذار است. همچنین تمایل به مشارکت اجتماعی را می‌توان بر اساس پایداری در جامعه آماری پیش‌بینی نمود. نتایج آزمون تی تک‌نمونه‌ای نیز نشان داد که میانگین اکتسابی متغیر پایداری پایین‌تر از حد متوسط و نامطلوب گزارش شده است. میانگین اکتسابی متغیر اعتماد اجتماعی در حد متوسط گزارش شده است. در بخش تجربی پژوهش فرضیه اول نشان داد که بین اعتماد اجتماعی بر تمایل به مشارکت

اجتماعی تأثیرگذار است؛ بنابراین نتایج این پژوهش با پژوهش‌های والیسای و همکاران (۲۰۱۲) که نشان دادند مشارکت تأثیر مستقیمی بر تمایل به نظرات دارد و همسایگی و اعتماد، تأثیر مستقیم بر حمایت درک شده از نظریات خود دارد همسوست. همچنین نتایج تحقیق ظهیری نیا و همکاران (۱۳۹۵) نشان داد که بین اعتماد اجتماعی و تأثیر آن بر مشارکت اجتماعی دانشجویان، رابطه معناداری وجود دارد و همچنین نتایج پژوهش پارسا مهر و همکاران (۱۳۹۲) بیانگر این است که بین اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد که با نتایج تحقیق حاضر همسوست. همچنین نظریه سرمایه اجتماعی پاتنام (۱۹۹۵) که معتقد است اعتماد و مشارکت به طور متقابل به یکدیگر وابسته‌اند و ثوری سرمایه اجتماعی فرض می‌کند که هرچه بیشتر با افراد دیگر در ارتباط داشته باشیم؛ بیشتر به آنها اعتماد می‌کنیم و برعکس، با نتیجه این تحقیق همسوست. فرضیه دوم تحقیق که پایداری بر تمایل مشارکت اجتماعی را نشان داد؛ با نتیجه پژوهش زیاری و همکاران (۱۳۹۵) که پایداری در محله ضرابخانه، شاخص‌های تعلق مکانی و مشارکت در سطح مطلوب نیستند ولی متغیرهای مسئولیت‌پذیری، اعتماد اجتماعی، امنیت در سطح مطلوبند با تحقیق حاضر همسویی دارد.

با توجه به جایگاه و اهمیت فراهم‌سازی و تسهیل فرآیندها در مشارکت بیشتر شهروندان در امور شهری به نظر می‌رسد که پیشنهادهای زیر می‌توانند در این باره مفید باشند:

- برای تحقق مشارکت مردم در امور شهر، لازم است که میان روند برنامه‌ریزی و روند مشارکت، پیوندی استوار و مستمر برقرار گردد. از این دیدگاه مدیریت شهری شامل عرصه‌های مختلف مدیریت راهبردی، مدیریت اجرایی و مدیریت ارزیابی خواهد بود. در این حال اسناد طرح به صورت ساده، روشن و قابل فهم برای همگان تدوین و برای آگاهی، اظهار نظر و مشارکت عامه مردم منتشر می‌گردد که نخستین پایه جلب علاقه و مشارکت مردم در برنامه‌ریزی شهری است. این نوع برنامه‌ریزی به حفظ کلیت شهر و ایجاد تعادل پویا میان روندهای اصلی توسعه کالبدی و روندهای اجتماعی درازمدت نظر دارد.

- تدوین برنامه‌های آموزشی درباره زندگی شهری و وظایف و تکالیف ناظر بر آن از

سوی شورای شهر و شهرداری با همکاری نهادهایی چون آموزش و پرورش مراکز آموزش عالی اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی در دوره‌های کوتاه، میان و بلندمدت برای قشرهای مختلف به‌ویژه جوانان و نوجوانان و کودکان به عنوان شهروندان و مدیران آینده شهر. - بر عهده گذاشتن برخی امور مربوط زیبایی شهر به مردم توسط شهرداری از قبیل رنگ‌آمیزی میدان‌ها و....

- فرهنگ‌سازی درباره واگذاری نظام تصمیم‌سازی به تصمیم‌گیری به شهروندان با ایجاد شوراهای محلات شهری و اصلاح قوانین و مقررات مربوط به اداره امور شهرها با رویکرد افزایش تفویض اختیارات به شوراهای شهر محلات و مناطق .

منابع:

- احمدزاده، سید مصطفی. (۱۳۸۴)، حقوق شهروندی، مجله اندیشه، ۱۱، (۶)، ۱۲-۲۷.
- آزاد، محرم؛ رحمانی فیروزجاه، علی؛ عباسی اسفجیر، علی اصغر. (۱۳۹۸). بررسی ارتباط سرمایه اجتماعی با توسعه پایدار شهری (مطالعه موردی: استان مازندران). مطالعات جامعه‌شناختی شهری، ۹(۳۰)، ۸۹-۱۲۴.
- ازکیا، مصطفی. (۱۳۸۰) جامعه‌شناسی توسعه، تهران: انتشارات مؤسسه کلمه.
- افشانی، سیدعلیرضا؛ محمودآبادی، فاطمه. (۱۳۹۸). رابطه مشارکت و اعتماد اجتماعی با خودسانسوری در بین شهروندان شهر یزد. مجله مطالعات اجتماعی ایران، ۱۳(۴) (دومین ویژه‌نامه یزد)، ۶-۳۲.
- اینگلهارت، رونالد. (۱۳۷۳)، تحول فرهنگی در جامعه پیشرفته صنعتی، مترجم مریم وتر، ناشر: تهران: کویر.
- بحرینی، سید حسین؛ مکنون، رضا. (۱۳۸۰)، توسعه شهری پایدار از فکر تا عمل، مجله محیط‌شناسی، شماره ۲۷، ۶۰-۴۱
- بوفه، کلاوس. (۱۳۸۴). چگونه می‌توانیم به شهروندان اعتماد کنیم در سرمایه اجتماعی و اعتماد به همکلاسی و توسعه، به کوشش کیان تاجبخش، ترجمه افشین خاکباز، تهران: شیرازه.
- پارسامهر، مهربان؛ اسکندری فرد، مختار. (۱۳۹۲). اعتماد اجتماعی و رابطه آن با مشارکت اجتماعی (مورد مطالعه: شهر یزد). فصلنامه علوم اجتماعی، دوره: ۲۰، شماره: ۶۲.

خلیلی اردکانی، محمد علی؛ آروین، بهاره؛ توسلی فرشه، فرزاد. (۱۳۹۶). اعتماد اجتماعی و عوامل مرتبط با آن (مطالعه پیمایشی: جوانان شهر مشهد). فصلنامه علوم اجتماعی، ۲۴(۷۶)،

۱-۱۱۱

درویشی، محمدرسول؛ قانلی، محمدرضا؛ کشیشیان سیرکی، گارینه؛ توحیدفام، محمد. (۱۳۹۹). تحلیلی بر توسعه پایدار شهری با تکیه بر شاخصه‌های سرمایه اجتماعی و اعتماد عمومی (نمونه موردی: منطقه ۲ شهر تهران). فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش و برنامه‌ریزی

شهری، ۱۱(۴۰)، ۲۰۱-۲۱۶.

ظهیری نیا، مصطفی؛ نیکخواه، هدایت اله؛ فلاحی شاه آباد، احمد؛ صادقی، سهیل و عزیز زاده، امید (۱۳۹۵). اعتماد اجتماعی و تأثیر آن بر مشارکت اجتماعی دانشجویان دانشگاه هرمزگان

دوره: ۶، شماره: ۱۱. ۸۶-۱۰۶.

گیدنز، آنتونی. (۱۳۸۷). راه سوم، ترجمه منوچهر صبوری، تهران: شیرازه.

ملکی، سعید؛ امیری، محمدرضا؛ مرادی مفرد، سمیرا و جوکار، سجاد. (۱۳۹۵). نقش اعتماد اجتماعی در پیشبرد اهداف مدیریت شهری به سوی توسعه پایدار. جغرافیا و مطالعات

محیطی، ۵(۱۸)، ۸۹-۱۰۲.

نسترن، مهین؛ قاسمی، وحید؛ هادیزاده زرگر، صادق. (۱۳۹۲). ارزیابی شاخص‌های پایداری اجتماعی با استفاده از فرآیند تحلیل شبکه (ANP). جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۴(۳)، ۱۵۵-

۱۷۳.

Asian Development Bank. (2004). City Development Strategies to Reduce Poverty. Manila.

Hall, Peter; Ulrich Pfeiffer, Urban Future 21. E&FN Spon, P12 Bae, S.

C. Chang, K. & Kang, E. (2012). Culture, corporate governance, and dividend policy: International evidence. Journal of Financial Research, 35 (2), 289-316.

Barron L, Gauntlett E. (2002) Stage 1 report - model of social sustainability. Housing and sustainable communities' indicators project. Perth, Murdoch University, Western Australia.

Brundtland Commission (1987) Our Common Future, World Commission on Environment and Development, New York CDS In China: A Manual., (2006). www.citiesallianc.org.

Center for Urban Development Studies. (2001). Assessment of The Oradea City Development Strategy, Harvard University.

- Colantonio, A & Dixon, T ,(2009), Measuring Socially Sustainable Urban Regeneration in Europe, Oxford Institute for Sustainable Development (OISD), School of the Built Environment, Oxford Brookes University.
- Croft, S., & Beresford, P. (1992). The politics of participation. *Critical Social Policy*, 12(35), 20- 44.
- Fukuyama, F .(1995). Trust: The Social Virtues and the ceatio of prosperity .New York, free press.
- Gambetta, D. (1998). *Trust: making and breaking cooperative relation*. Blackwell Oxford.
- Gaoteri, H. (1986). *Popular participation in development*. Paris: vnesco.-
- GTZ, (2004), Chance for Sustainable Development, Programme Office for Social and Ecological Standards, Email: social-ecological-standards@gtz.de.
- Harris, M.J.,(2000), Basic Principles of Sustainable Development, Global Development and Environment institute, Tufts University Medford MA 02155,
- Littig, B. and Grießler, E., (2005) International . Journal of Sustainable Development, Vol. 8: 1/2,65-79.
- Marshall, T.H. (2009). *Citizenship and social class*. From Acaemic.udayton.edu. (vol. 11, pp. 28-29). Cambridge.
- Mikucka, M. Sarracino, F. & Dubrow, J. K. (2017). When does economic growth improve life satisfaction? Multilevel analysis of the roles of social trust and income inequality in 46 countries, 1981–2012. *World Development*, 93, 447-459.
- Polese, M. and Stren, R., (Eds.), (2000) *The Social Sustainability of Cities: Diversity and the. Management of Change*, University of Toronto Press, Toronto.
- Putnam, R. D. (1995) Bowling Alone : America,s Declining socialcapital, *Journal of D. Emocracy*.
- Rose , R (1999) getting Thingsdone in an Antimodern sosity: social capital network in Rosia, In Dasgopta And serageldin(1999:71-147).
- Sachs, I. (1999), Social sustainability and whole development: exploring the dimensions of sustainable development. In: B. Egon and J. Thomas, Editors, *Sustainability and the social sciences: a*

cross-disciplinary approach to integrating environmental considerations into theoretical reorientation, Zed Books, London USA.

Stindel, M & Jancker, F (2016), study on relationship of social capital with sustainable urban development (case study: Berlin, Hamburg and Cologne cities), International Research Journal of social sciences, vol 5, No 6.

Strandberg, K. Backström, K. Berg, J. & Karv, T. (2021). Democratically Sustainable Local Development? The Outcomes of Mixed Deliberation on a Municipal Merger on Participants' Social Trust, Political Trust, and Political Efficacy. Sustainability, 13(13), 7231.

Yu, S. H. & Liang, W. C. (2020). Exploring the determinants of strategic corporate social responsibility: An empirical examination. Sustainability, 12(6), 2368.

Zhou, H. & Xu, Y. (2021). Preliminary Study on Social Stability Risk Assessment of Land Integrated Renovation Project: A Case Study of Shichuan River Project in Fuping. In IOP Conference Series: Earth and Environmental Science (Vol. 781, No. 2, p. 022058). IOP Publishing.

